

۱۳۳۴۱۱۲

۴۶۱۱۲.

ارزش‌گذاری محیط زیست

مبانی و روش‌شناسی

دکتر شهریار محمدرضایی

آییز

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور: ارزش‌گذاری محیط زیست: مبانی و روش‌ها - Environmenta Valuation Principals and Methodology
مشخصات نشر: تهران: آبیژ، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: هشت، ۲۲۴ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک: 978-964-970-519-4
وضعیت فهرست نویسی: فبیای مختصر
یادداشت: فهرست‌نویسی کامل در این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
یادداشت: واژه‌نامه.
یادداشت: کتاب‌نامه.
یادداشت: نمایه.
شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۴۱۰۱۰

آبیژ

ارزش‌گذاری محیط زیست

تالیف

شهریار محمد، ضا.

ناشر

آبیژ

قطع

وزیری

نوبت چاپ

اول

تاریخ

۱۳۹۴

تیراژ

۱۰۰۰

صفحات

۲۳۲

شابک

۹۷۸-۹۶۴-۹۷۰-۵۱۹-۴

لیتوگرافی

نورنگ ۷۷۵۲۹۳۶۳-۷۷۵۳۱۰۲۷

۱۳۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی

طرفه ۵۵۲۶۹۲۸۷-۸

کتابیران: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان آزادی، خیابان دکتر قریب، بعد از فرصت شیرازی،

پلاک ۷، تلفن: ۶۶۵۶۶۵۰۹-۱۸

نوبردازان: تهران، خیابان لیاقی نژاد، بین اردیبهشت و فروردین، پلاک ۲۳۸

تلفن: ۶۶۴۱۲۴۷۳-۶۶۴۱۲۵۱۵-۶۶۴۱۱۱۷۳-۶۶۴۹۴۴۰۹

WWW.Ketabiran.ir

فروش اینترنتی

پیشگفتار

موج انتشار ادبیات حوزه اقتصاد محیط زیست از دهه ۱۳۷۰ با ترجمه آثاری از پیرس و ترنر در ایران به راه افتاد. در دهه ۱۳۸۰، تصویب رشته اقتصاد محیط زیست توسط شورای عالی برنامه‌ریزی و گسترش آموزش عالی و پذیرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در این رشته به تربیت دانشجویان و معرفی دانش‌آموختگان اقتصاد محیط زیست توسط دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی کشور به وزارتخانه‌ها، سازمان‌های دولتی، مراکز علمی، آموزش و پژوهشی و نیز شرکت‌های مهندسان مشاور انجامید که به نوبه خود گسترش کاربردی این حوزه علمی را موجب گردید.

اگرچه آشنایی نگرانده حوزه اقتصاد محیط زیست از مطالعه ادبیات منتشر شده در دهه ۱۳۷۰ در ایران رقم خورد، اما به تازگی به مطالعه عمیق در این حوزه هنگامی دوباره درخشد که در سال ۲۰۰۸ دوره «اقتصاد محیط زیست» را در دانشگاه Polytechnic University of Catalonia اسپانیا با پروفسور van den Bergh، نام‌آشنا در این حوزه، می‌گذراندم. پروفسور Donald Huisingh، بنیانگذار و سردبیر مجله *Industrial Ecology* از انتشارات Elsevier، در دوره «ارزیابی اقتصادی اثرات زیست محیطی زیرساخت‌ها» در دانشگاه Erasmus Rotterdam هلند، نگاه کاربردی به دستاوردهای حوزه علمی اقتصاد محیط زیست را به من آموخت. همچنین، از دانش و تجربه پروفسور William Sheate بنیانگذار مجله *Environmental Assessment Policy and Management* در Imperial College London بهره بسیار بردم و از همکاری و تبادل نظر با وی نقش تجزیه و تحلیل‌های اقتصادی را در ارزیابی اثرات زیست محیطی (EIA)، ارزیابی زیست محیطی راهبردی (SEA) و ارزیابی پایداری (SA)، بیش از پیش، شناختم. خوشه پینی از خرمین دانش پروفسور Peter Guthrie نیز با بهره‌مندی از درس «اقتصاد و توسعه پایدار» ایشان در دانشگاه Cambridge انگلستان میسر گردید. به‌ویژه، عضویت در *International Association for Energy Economics* و استفاده از بورسیه‌های آموزشی این انجمن، فرصت حضور و همکاری در برگزاری کارگاه‌ها در حوزه اقتصاد محیط زیست در دانشگاه Ca' Foscari University of Venice ایتالیا، مرکز Daegu Center کره جنوبی و انجمن اقتصاد محیط زیست ایالات متحده آمریکا (USAEE) را فراهم نمود که برای برداشتن توشه بیشتر و پیوند زدن مفاهیم نظریه به مصادیق عملی بسیار مغتنم بوده است. نظرات دانشجویان و دانش‌آموختگان اقتصاد محیط زیست کشور در گزارش «تدوین برنامه نظام‌مند توانمندسازی اقتصاد محیط زیست در ایران»، در چارچوب طرح ملی ارزش‌گذاری اقتصادی

منابع محیط زیست معاونت آموزش و پژوهش سازمان حفاظت محیط زیست ایران، کمبود دسترسی آنان به منابع مطالعاتی این حوزه به زبان فارسی را بیش از پیش، بازتاب داد و مرور آن نظرات مشوق نگارنده برای تدوین این اثر شد.

تأکید عمده کتاب‌هایی که تاکنون در ایران انتشار یافته‌اند بر مفاهیم و مبانی نظری اقتصاد محیط زیست مرا بر آن داشت تا یک رویکرد کاربردی‌تر به تدوین یک اثر را به کار گیرم و مجموعه‌ای را تدوین نمایم که روش‌شناسی، شامل فرایند تحقیق، روش‌ها و تکنیک‌های کاربردی در ارزش‌گذاری محیط زیست، را معرفی نماید. کندوکاوها به منظور تحقق ایده یاد شده در قالب کتاب پیش‌رو گرد آورده شده تا در خود کاستی رویکرد کاربردی به انتشار ادبیات حوزه اقتصاد محیط زیست در ایران را بپوشاند.

ناگفته آشکار است که انتشار روزافزون ادبیات اقتصاد محیط زیست در جهان و روند فزاینده آموزش و پژوهش اقتصاد محیط زیست در ایران، تلاش بیش از پیش به منظور دسترسی به منابع روزآمد را می‌طلبد، تلاشی که در ذات خود یک سفر همیشگی است و نه یک مقصد پایان‌پذیر. بدیهی است این کتاب بدون کاستی نیست. آگاهی از نظر خوانندگان درباره آن موجب امتنان خواهد بود.

دکتر شهریار محمدرضایی

امپریال کالج لندن، انگلستان

فهرست مطالب

فصل اول: درآمدی بر ارزش‌گذاری محیط زیست	۱
۱-۱ مقدمه	۲
۲-۱ ارزش محیط زیست	۵
۳-۱ هزینه آلودگی محیط زیست	۱۶
۴-۱ پیشینه ارزش‌گذاری محیط زیست	۲۲
۵-۱ یادداشت	۳۳
فصل دوم: روش‌شناسی ارزش‌گذاری محیط زیست	۳۵
۱-۲ مقدمه	۳۶
۲-۲ رویکردها	۳۸
۱-۲-۲ رویکرد تجزیه و تحلیل پیامدهای زیست محیطی (LCA)	۳۸
۲-۲-۲ رویکرد ارزیابی جزئی (PV)	۳۸
۳-۲-۲ رویکرد ارزیابی کلی (TV)	۳۹
۳-۲ چارچوب‌ها	۴۰
۱-۳-۲ چارچوب ارزیابی توان سرزمین	۴۰
۲-۳-۲ چارچوب ارزیابی پیامدهای زیست محیطی	۴۰
۳-۳-۲ چارچوب تجزیه و تحلیل هزینه-فایده	۴۰
۴-۳-۲ چارچوب تجزیه و تحلیل هزینه-اثربخشی	۴۰
۵-۳-۲ چارچوب تجزیه و تحلیل چندمعیاری	۴۰
۶-۳-۲ چارچوب تجزیه و تحلیل ریسک-فایده	۴۱
۷-۳-۲ چارچوب تجزیه و تحلیل تصمیم	۴۱
۸-۳-۲ چارچوب اقتصاد کلان و مدل رفتاری	۴۱
۴-۲ روش‌ها	۴۱
۱-۴-۲ روش‌های مبتنی بر برآورد منحنی تقاضا	۴۱
۲-۴-۲ روش‌هایی که به برآورد منحنی تقاضا منتهی نمی‌شود	۵۰
۵-۲ مقایسه روش‌ها	۷۳

فصل سوم: فرایند ارزش‌گذاری محیط زیست: تدوین چارچوب کلی ارزش‌گذاری	۷۷
۱-۳ مقدمه	۷۸
۲-۳ مرحله اول: تدوین چارچوب کلی ارزش‌گذاری اکوسیستم	۸۱
۱-۲-۳ گام اول: هدف / مسئله مربوط به ارزش‌گذاری اکوسیستم را تعریف می‌کنیم	۸۱
۲-۲-۳ گام دوم: رویکرد مناسب به ارزش‌گذاری اکوسیستم را انتخاب می‌نماییم	۸۱
۳-۲-۳ گام سوم: واحد تجزیه و تحلیل ارزش اکوسیستم را تعریف می‌کنیم	۸۳
۴-۲-۳ گام چهارم: دامنه (مرزهای) مطالعات ارزش‌گذاری اکوسیستم را تعریف می‌نماییم	۸۴
۳-۳ مطالعه موردی	۸۸
۱-۲-۳ مرحله اول: تدوین چارچوب کلی مطالعه موردی	۹۱
فصل چهارم: فرایند ارزش‌گذاری محیط زیست: شناسایی کالاها و خدمات زیست‌محیطی	۱۱۱
۱-۴ مقدمه	۱۱۲
۲-۴ مرحله دوم: شناسایی کارکردها و خدمات اکوسیستم در دامنه (مرزهای) مطالعات ارزش‌گذاری	۱۱۴
۳-۴ مطالعه موردی	۱۳۰
۱-۳-۴ گام پنجم: شناسایی کارکردها و خدمات اکوسیستم	۱۳۰
پیوست ۴-۱: طبقه‌بندی پسماندها در سیستم یکپارچه حسابداری زیست‌محیطی و اقتصادی	۱۳۵
فصل پنجم: فرایند ارزش‌گذاری محیط زیست: تجزیه و تحلیل کالاها و خدمات زیست‌محیطی	۱۳۹
۱-۵ مقدمه	۱۴۰
۲-۵ تجزیه و تحلیل کالاها و خدمات زیست‌محیطی	۱۴۰
۱-۲-۵ گام هشتم: شاخص‌هایی را برای کارکردها و خدمات اکوسیستم انتخاب می‌نماییم	۱۴۰
۲-۲-۵ گام نهم: کارکردها و خدمات اکوسیستم را مورد تجزیه و تحلیل کمی قرار می‌دهیم	۱۴۳
۳-۵ مطالعه موردی	۱۴۶
فصل ششم: فرایند ارزش‌گذاری محیط زیست: ارزش‌گذاری کالاها و خدمات زیست‌محیطی	۱۵۹
۱-۶ مقدمه	۱۶۰
۲-۶ تجزیه و تحلیل اقتصادی ارزش خدمات اکوسیستم در محدوده مطالعاتی	۱۶۰

۳-۶ مطالعه موردی: تجزیه و تحلیل اقتصادی ارزش کالاها و خدمات اکوسیستم

در دامنه (مرزهای) مطالعه موردی ۱۶۳

فصل هفتم: مدل سازی اکولوژیکی-اقتصادی ۱۸۷

۱-۷ مقدمه ۱۸۸

۲-۷ مرحله پنجم: تجزیه و تحلیل هزینه-فایده تغییر کاربری اکوسیستم را در محدوده

مکانی مورد مطالعه انجام می دهیم. ۱۹۰

۳-۷ مطالعه موردی: تجزیه و تحلیل هزینه-فایده تغییر کاربری اراضی اکوسیستم در دامنه

(مرزهای) تحقیق ۲۰۲

واژه نامه ۲۰۵

منابع ۲۰۷

نمایه ۲۲۳